

Operatiiviset riskit, Maarit Pihkala

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi
mia.aronen@vm.fi

VM003:00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi Finanssivalvonnasta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Finanssivalvonnasta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Esitys on ollut lausuntokierroksella 19.1.- 2.3.2018, jolloin Finanssivalvonta antoi oman lausuntonsa. Lausuntokierroksen jälkeen esityksen lakiehdotuksiin luottolaitostoiminnasta annetun lain, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja maksulaitoslain muuttamisesta on lisätty FATF:in suositusten johdosta muutoksia. Esitys on nyt tältä osin lausuttavana.

Finanssivalvonta lausuu asiassa seuraavaa.

Muutosehdotukset lakiin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

3 luku 4 §

Luonnosesitykseen sisältyvän rahanpesulain 3 luvun 4 §:n mukaan luotto- ja rahoituslaitokset voisivat hyödyntää asiakkaasta eri tietolähteistä saatavilla olevia tietoja eli käyttää kielteistä uutisointia asiakkaan tuntemisessa (adverse media report).

Finanssivalvonta pyytää valtiovarainministeriötä selventämään, onko tarkoituksena rajoittaa em. tietojen käyttöoikeus vain luotto- ja rahoituslaitoksille siten, että muut ilmoitusvelvolliset eivät voisi hyödyntää näitä tietoja asiakasta koskevan riskiarvion laatimiseksi. Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan on syytä katsoa huolellisesti, keitä ilmoitusvelvollisia pykälässä tarkoitettu oikeus koskee, koska kansallisen rahanpesulain soveltamisala poikkeaa sekä neljännen rahanpesudirektiivin että eurooppalaisten valvontaviranomaisten antaman ohjeen soveltamisalasta.

Finanssivalvonta pitää tarkoituksenmukaisena, että kyseessä olevien ilmoitusvelvollisten ryhmää laajennettaisiin luotto- ja rahoituslaitosten lisäksi koskemaan ainakin finanssilaitoksia, koska eurooppalaisten valvontaviranomaisten riskitekijöitä koskeva ohjetta (JC 2017 37) sovelletaan neljännen rahanpesudirektiivin 3 artiklan 1) ja 2) kohtien mukaisiin luotto- ja finanssilaitoksiin.

Operatiiviset riskit, Maarit Pihkala

Finanssivalvonta pyytää valtiovarainministeriötä kiinnittämään erityistä huomiota myös ehdotettua pykälää koskeviin perusteluteksteihin. Esimerkiksi luvussa 3 kappaleessa 3.2 "Toteuttamisvaihtoehdot" kerrotaan sekä asiakas- että väärinkäytösrekistereihin merkittävistä tiedoista ja merkitsemisen edellytyksistä, vaikka väärinkäytösrekisteriä koskeva ehdotus on päätetty siirtää jatkovalmisteluun. Perusteluteksti voi tältä osin johtaa tulokintaepäselvyyksiin siitä, mitä tietoja ja mihin rekistereihin ilmoitusvelvolliset saavat merkitä.

Lisäksi HE-luonnoksen kyseisen pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa kerrotaan, että:

"Luotto- ja rahoituslaitosten olisi kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota tietolähteiden uskottavuuteen ja luotettavuuteen. Jos tieto perustuu esimerkiksi julkisuudessa esitettyihin tietoihin, luotto- ja rahoituslaitoksen olisi suhtauduttava tietoon erityisellä varauksella, koska sillä ei yleensä ole tosiasiallista mahdollisuutta arvioida tiedon antaneen lähteen luotettavuutta. Tietojen merkintään esimerkiksi asiakasrekisteriin pelkästään mediassa liikkuvien tietojen perusteella olisi suhtauduttava varauksellisesti. Merkintää väärinkäytösrekisteriin ei tulisi perustaa vain median tietoihin."

Edellä olevasta perustelutekstistä ei käy riittävästi selville, millainen menettely on riittävää, jotta mediasta peräisin oleva tieto voidaan merkitä asiakasrekisteriin. Euroopan valvontaviranomaisten riskitekijöitä koskevassa ohjeessa on ohjeistettu, että "yritysten on määritettävä asiakkaaseen tai tosiasialliseen edunsaajaan kohdistuvien kielteisten väitteiden uskottavuutta muun muassa tietolähteen laadun ja riippumattomuuden sekä väitteiden esittämisen jatkuvuuden perusteella." Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan yksityiskohtaisten perustelujen kohtaa olisi syytä täsmentää vähintään vastaavalla tavalla, jotta pykälää voitaisiin soveltaa käytäntöön lainsäätäjän tarkoittamalla tavalla. Koska väärinkäytösrekistereitä koskeva sääntely on poistettu tästä hallituksen esitysluonnoksesta, väärinkäytösrekisteriä koskevat maininnat olisi syytä poistaa myös yksityiskohtaisista perusteluista.

Lisäksi Finanssivalvonta haluaa kiinnittää valtiovarainministeriön huomiota HE -luonnoksen lukuun 3 "Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys, kappale Henkilötietojen suoja", sen viimeiseen kappaleeseen. Kappaletta tulisi muokata vastaamaan ehdotettua 3 luvun 4 §:ää sisällöllisesti.

9 luku 1 §

Ehdotetun pykälän ensimmäisessä momentissa säädetään ilmoitusvelvolliselle uusi velvollisuus nimetä sen johdosta henkilö, joka vastaa ilmoitusvelvollisessa rahanpesulain säännösten noudattamisen valvonnasta.

Operatiiviset riskit, Maarit Pihkala

Finanssivalvonta kiinnittää valtiovarainministeriön huomiota siihen, että pykälän yksityiskohtaiset perustelut eivät kuitenkaan vastaa ehdotettua pykälää ja niitä tulisi muokata ehdotetun pykälän mukaiseksi. Lisäksi ehdotuksen tätä kohtaa käsittelevässä rinnakkaistekstissä on kursoitu jo voimassaoleva velvollisuus nimetä henkilö, joka vastaa rahanpesulain noudattamisen sisäisestä valvonnasta, jos se on perusteltua ilmoitusvelvollisen koko ja luonne huomioon ottaen. Tämän vuoksi Finanssivalvonta ehdottaa, että rinnakkaisteksti muokattaisiin vastaamaan ehdotettua muutosta.

Lisäksi Finanssivalvonta haluaa kiinnittää valtiovarainministeriön huomiota 1 momentin viimeisen virkkeen muutosehdotukseen. Lain perusteluissa todetaan muutoksella pantavan täytäntöön FATF:in suositus 18.2. Ehdotettu muutos ei vaikuta olevan kuitenkaan looginen suhteessa FATFin suosituksen 18.2 (b) kohtaan nähden ja rahanpesulain nykyiseen sääntelyyn nähden.

Voimassa olevassa rahanpesulaissa säädetään seuraavasti:

”Jos ilmoitusvelvollinen on osa konsernia tai muuta taloudellista yhteenliittymää, sen tulee lisäksi noudattaa konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän sisäisiä menettelytapoja ja ohjeita tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen varmistamiseksi.”

Finanssivalvonta esittää, että FATFin suosituksen täyttämiseksi laissa pitäisi kuitenkin säätää lisäksi siitä, että konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän (ryhmän) on laadittava 1 momentin lopussa ehdotetut 1 - 3 kohtien mukaiset sisäiset menettelytavat.

FINANSSIVALVONTA

Samu Kurri
osastopäällikkö

Maarit Pihkala
johtava lakimies